

PAPER DETAILS

TITLE: NE EGITIMDE NE ISTIHDAMDA OLAN GENÇLERIN GENÇ ISSIZLIGINE YÖNELİK
ALGILARI ÜZERİNE BİR ARASTIRMA

AUTHORS: Celal TOLGAY,Özlem ÇAKIR

PAGES: 1680-1707

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2449520>

Yayın Geliş Tarihi: 26.05.2022
Yayına Kabul Tarihi: 07.11.2022
Online Yayın Tarihi: 26.12.2022
http://dx.doi.org/10.16953/deusosbil.1121889

Dokuz Eylül Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
Cilt: 24, Sayı: 4, Yıl: 2022 Sayfa: 1680-1707
E-ISSN: 1308-0911

Araştırma Makalesi

NE EĞİTİMDE NE İSTİHDAMDA OLAN GENÇLERİN GENÇ İŞSİZLİĞİNE YÖNELİK ALGILARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA^{1 2}

Celal TOLGAY*

Özlem ÇAKIR**

Öz

Bu çalışma, ne eğitimde ne istihdamda olan (NEET) gençlerin genç işsizliğine yönelik algılarını ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Araştırma yöntemi survey olup, evren İzmir’de yaşayan NEET gençlerdir. Araştırma örneklemini İzmir ilinde yaşayan 15-24 yaş aralığındaki 397 NEET genç oluşturmaktadır. Veriler hazırlanan soru formu aracılığıyla toplanmış ve istatistik paket programında analiz edilmiştir. Bulgular, NEET gençlerin eğitim ve istihdam dışında oldukları süre zarfında kendisini mutsuz veya çok mutsuz olarak ifade ettiğini ve eğitim ve/veya iş olanağı sunulması durumunda yurtdışına gitmek istediğini göstermiştir. Çoğunun daha önce iş deneyimi olduğu ve iş deneyimine sahip olanların neredeyse tamamının kayıt dışı çalışma deneyimi yaşadığı görülmüştür. Katılımcı gençlerin yaklaşık yarısı bir yıldan uzun süredir işsizdir. Katılımcıların neredeyse tamamı genç işsizliğin nedenlerini düşük ücret önerisi, ağır çalışma şartları, ekonomik istikrarsızlık, liyakatsizlik, doğru istihdam politikalarının izlenmemesi olarak belirtirken; genç işsizlerin sorunlarını adaletsizlik, gelecek kaygısı, hayat pahalılığı ve maddi bağımsızlık elde edememe olarak ifade etmiştir. NEET olan gençlerin küresel düzeyde sayısının önemli boyutlara ulaşması ve bu gençlerle yapılan ampirik çalışmaların sınırlılığı nedeniyle bu çalışmanın, çözümçül politikalar üretilebilmesi için politika üreticilerine ve

Bu makale için önerilen kaynak gösterimi (APA 6. Sürüm):

Tolgay, C. & Çakır, Ö. (2022). Ne eğitimde ne istihdamda olan gençlerin genç işsizliğine yönelik algıları üzerine bir araştırma. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24 (4), 1680-1707.

¹ Bu çalışma, birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında hazırladığı “Genç İşsizliğinin Çalışma Değerleri Üzerindeki Etkisi: Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olan (NEET) Gençler Üzerinde Bir Araştırma” başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

² Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'nun 12.04.2021 tarihli ve E-87347630-640.99-48772 sayılı onayı ile yapılmıştır.

* Doktora Öğrencisi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Doktora Programı, ORCID: 0000-0003-1667-9508, celaltolgay@gmail.com.

** Prof. Dr. Dokuz Eylül Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, Yönetim ve Çalışma Psikolojisi Anabilim Dalı, ORCID: 0000-0002-8542-7358, ozlem.cakir@deu.edu.tr.

alanyazında NEET olgusunun daha fazla ele alınması için araştırmacılara rehberlik edeceği öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: NEET, Genç İşsizliği, İşsizlik, Çalışma Yaşamı.

A RESEARCH ON THE PERCEPTION OF YOUNG PEOPLE NOT IN EDUCATION, EMPLOYMENT OR TRAINING REGARDING THE YOUTH UNEMPLOYMENT³

Abstract

This study aims to reveal the perceptions of Not in Education, Employment or Training (NEET) youth regarding the youth unemployment. In this context, the sample of the research consists of 397 people between the ages of 15-24 living in Izmir. The data were collected by questionnaire method and analyzed by descriptive analysis method. As a result, it has been observed that most of the participants expressed themselves as unhappy or very unhappy during the time they were out of education and employment and would like to go abroad if education and/or job opportunities were offered. It has been observed that most of them have previous work experience and almost all of those with work experience have had informal work experience. Almost all of the participants stated the reasons for youth unemployment as low wages, heavy working conditions, economic instability, incompetence, and failure to follow the right employment policies. The problems are expressed as injustice, future anxiety, high cost of living andnot being able to achieve financial independence. Due to the significant extent of NEET and limited empirical studies, it is anticipated that this study will guide policy makers and researchers.

Keywords: NEET, Youth Unemployment, Unemployment, Working Life

GİRİŞ

İşsizlik kavramı gelişmekte olan ülke ekonomileri için kronik bir sorundur. Genç işsizliği ise gelişmekte olan ülkelerin yanı sıra birçok gelişmiş ülke için de önemli bir sorundur. Uzun bir geçmişe sahip bu iki kavramın dışında özellikle değişen ve küreselleşen dünya şartlarında gençlerin eğitimden çalışma yaşamına geçişinin önceki kuşaklara kıyasla daha karmaşık bir süreç dönüşmesi, ne eğitimde ne istihdamda olan bir nüfus kitlesi meydana getirmiştir.

Tarihsel akışta, 18. yüzyılda teknolojik yenilikler ile başlayan endüstri devrimleri toplumsal, ekonomik ve kültürel alanlarda önemli değişiklikler meydana getirmiştir. Geçen süreçte küreselleşme giderek hızlanmış ve çalışma biçimleri de sürekli değişim göstermiştir. Çalışmanın anlamı da işgören ve işveren arasında geçen zorlu süreçler ile birlikte farklılaşmıştır. Teknolojik yenilikler ile dijitalleşme kavramı, hayatın ve çalışmanın oldukça önemli bir parçası haline gelmiştir. Bu

³ This study was made of first author's master's thesis which title is 'The Effect of Youth Unemployment on Working Values: A Study on Young People Not in Education, Employment and Training (NEET)'.

bağlamda teknoloji ve bilgiye sahip olmak, gerek işgörenler gerekse örgütler için ayırt edici olmaya başlamıştır. Tüm bu değişimin işgücü piyasalarında genç bireyler için olumlu etkileri olmakla beraber, bu kesim için işsizlik küresel düzeyde önemli bir sorun olmaya devam etmektedir.

Genç işsizliği kavramı çoğunlukla ekonomik yönüyle ele alınmaktadır. Oysaki genç işsizliği, özellikle bu sürecin uzaması ve kronikleşmesi ile hem genç birey hem de toplumun geneli için önemli riskler barındırmaktadır. Gelecek kaygısı, umutsuzluk hissi, bağımsız olamama gibi duygu ve durumlar, yoksulluk riskinin de artmasıyla birlikte depresyon gibi psikolojik sorunlar, suça eğilim ve madde bağımlılığı risklerini artırma potansiyeline sahiptir. Bu risk ve sorunlarla iç içe olan gençlerin toplumun tamamını etkilemesi kaçınılmazdır. Dolayısıyla genç işsizliği olgusu sadece iktisadi bir kavram olmanın oldukça ötesindedir.

Çok yönlü olarak dönüşen toplumlar ve bireyler ile ekonomiler ve çalışma hayatı, gençlerin eğitim ve eğitim sonrasında çalışma yaşamına geçiş süreçlerini karmaşıktırmaktadır. Daha ileri yaşlara kadar çalışmanın olanaklı hale gelmesi, teknolojik yenilikler ile bazı işlerin ortadan kalkması ve bazı işleri robotların yapması, yapay zekânın yaygınlaşması, çalışmaya atfedilen anlamın yeni kuşaklarda farklılaşması ve var olan piyasa koşullarıyla çalışma yaşamına ilişkin beklentilerin örtüşmemesi gibi birçok neden küresel düzeyde ne eğitimde ne istihdamda olan gençlerin sayısının hızla artması ile sonuçlanmaktadır. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde, belirtilen nedenlerle birlikte esnekliği düşük hiyerarşik yapılar, liyakat sorunları, yolsuzluk ve kamu kaynaklarının israfı, popülist iktisadi politikaların benimsenmesi gibi sorunlar, bu ülkelerde ne eğitimde ne istihdamda olan gençlerin nüfus içindeki oranını artırmaktadır. Diğer bir ifade ile küresel çapta modern çağın en büyük ekonomik sorunları arasında ne eğitimde ne istihdamda olan gençlerin sayıca büyüklüğü bulunmaktadır. Bu grubu oluşturan gençler farklı toplumsal katmandan meydana gelmektedir. Dolayısıyla oldukça heterojen bir gruptur. Bu durum, söz konusu sorunu standartlar içinde ele almayı ve çözümler üretmeyi zorlaştırmaktadır. Uluslararası kuruluşlarca ve uluslar düzeyinde politika geliştiriciler tarafından son yıllarda sıkça ele alınmasına karşın bu gençler için yapılan çalışmalar sınırlı görünmektedir.

Tüm bu nedenler göz önünde bulundurularak bu çalışmayı ne eğitimde ne istihdamda olan gençlerle gerçekleştirmek tercih edilmiştir. Bu bağlamda ağırlıklı olarak ekonomik yönüyle ele alınan, özellikle politika üreticilerinin sermaye odaklı çözüm arayışlarının güçlü olduğu bu soruna, doğrudan bu durumu deneyimleyenlerin işsizlik sürecine ilişkin neden ve sonuç algılarını ortaya koyarak çözüme katkı sağlamaya çalışmak rasyonel olacaktır.

Genç İşsizliği

Genç işsizliği olgusu başta gelişmekte olan ülkelerde olmak üzere küresel düzeyde ekonomik, sosyal ve psikolojik boyutları olan önemli bir sorundur. Gençlik kavramı insan yaşamı için ayrı önemi olan bir dönemi ifade ettiği için bu dönemde yaşanan işsizlik ve işsizliğe bağlı yaşanan süreçlerin ayrıca ele alınması gerekmektedir. Ancak, gençliğin temsil ettiği anlamlar kültür farklılıkları başta olmak üzere birçok nedenden dolayı toplumdan topluma farklılaşmaktadır. Bu bağlamda sorunların daha iyi ortaya konulması, istatistiksel karşılaştırmaların daha anlamlı hale gelmesi ve projeksiyonlar oluşturulması için alanyazında yaş aralığı çerçevesinde incelemenin etkili bir yol olduğu düşünülmektedir. Üst yaş sınırı farklılıklar gösterse de genel olarak 15-24 yaş aralığı genel kabul görmektedir (BM, 2013). Bireyin eğitim döneminin çoğunlukla benzer sınırlar içinde olması nedeniyle alt yaş sınırında nadiren farklılıklar ortaya çıkmaktadır (O'Higgins, 1997, s. 1; Gündoğan 2001). ILO'ya göre de -istisnai durumlar dışında- çalışmak için alt yaş sınırı 15, tehlikeli işlerde ise 18'dir (ILO, 2020a). OECD ve AB de genç işsizliği hesaplamalarında aynı yaş aralığını baz almaktadır (OECD, 2021a; EUROSTAT, 2021a). Uluslararası organizasyonlarca belirtilen anlayışa uyumlu olarak Türkiye'de genç işsizliği, 15-24 yaş aralığındaki nüfusta yaşanan işsizlik olarak tanımlanmaktadır (TÜİK, 2021a).

Genç işsizliği kavramı alanyazında geniş biçimde ele alınmaktadır. Bu çalışmalarda genç işsizliğin nedenleri için çok yönlü görüşler bulunmaktadır. Bu nedenlerin bir bölümü küresel düzeyde geçerliği olan nedenler olarak karşımıza çıkarken, bazıları daha çok ulusal ve yerel düzeyde geçerli nedenlerdir. Belirgin biçimde arz ve talep yönlü yaklaşımların öne çıktığı görülmektedir. Ekonomilerdeki gelişmenin düşük hızı, dönemsel ekonomik buhranlar, yapısal sorunlar, gençlere yönelik istihdam politikaları, genç nüfusun artış hızı, piyasanın beklentilerini karşılayacak genç işgücünün yetersizliği, bireylerin ücret düzeyi ve beklentileri, iş aramaya ilişkin davranış eğilimleri, bilgi akışı sorunları, gençlerin iş ağlarını oluşturamamış olmaları, işverenlerin yetişkin çalışanlara öncelik tanınması, gençlerin çalışmaya ilişkin tutum ve davranışları, eğitim ve iş yaşamı arasındaki uyumsuzluk, beceri uyumsuzluğu gibi nedenler sıklıkla genç işsizliğinin nedenleri olarak belirtilmektedir (Ekin, 1980, s. 40-41; Gündoğan, 1999, s. 68-70; Murat & Şahin, 2011, s. 43-45; Dünya Bankası, 2013, s. 207). Ayrıca konjonktürel ve yapısal nedenler olarak iki grupta sınıflandırılan genç işsizliği olgusunda, konjonktürel nedenler ekonomik kriz dönemlerindeki gençlerin işgücü piyasasına girişinde ve işe yerleşme oranlarındaki düşüklüğe vurgu yaparken, yapısal nedenler eğitim sistemi ve işgücü piyasası uyumu konusunda arz ve talep yönlü uyumsuzluklara odaklanmaktadır (Ekiz & Özel, 2020, ss. 1028-1029).

Genç işsizliği oranları küresel olarak genel işsizlik oranlarından daha yüksek bir seyre sahiptir. İşsizlik konusunda genç bireyler daha hassas bir grubu ifade etmektedir. Yetişkin bireylere görece genç bireyler daha fazla atipik ve

güvencesiz işlerde çalışmak durumunda kalmalarının yanı sıra işten çıkarmalarda da daha öncelikli grup olmaktadır (ILO, 2008). Diğer yandan teknolojik yenilikler ve dijitalleşme odağında değişen koşullar eğitim sistemlerinin çıktıları ile piyasaların beklentileri arasındaki farklılıkları derinleştirmekte, nitelik ve beceri uyumsuzluğu sorununun ciddi biçimde artırmaktadır (Coenjaerts vd., 2009, s. 119). İşgücü piyasasında uyumsuz eşleşme türlerinden biri olan beceri uyumsuzluğu, işgücünün yetenek ve becerilerine odaklanan nitelik uyumsuzluğudur. Bu nedenle işgücü piyasasındaki toplam emek arzı ve talebi arasındaki sayısal farkı ifade eden nicelik uyumsuzluğundan daha derin bir kavramdır (Baltacı & Özaydın, 2020, s. 315). Gerek nitelik uyumsuzluğu gerekse beceri uyumsuzluğu aşırı nitelik/beceri uyumsuzluğu ya da yetersiz nitelik/beceri uyumsuzluğu şeklinde kendini gösterebilmekte, özellikle genç işgücünün karşılaştığı önemli sorunlardan biri olarak değerlendirilmektedir (Kurnaz, 2015). ÇASGEM tarafından gerçekleştirilen Türkiye İşgücü Piyasasında Uyumsuz Eşleşme Analizi Araştırma Projesi Raporunda da Türkiye’de yükseköğretim mezunlarının yüzde 31.6’sının nitelik düzeyinin altındaki işlerde çalışıyor olduğu; ilk fırsatta bu işlerden ayrıldıkları bulgulanmıştır (ÇASGEM, 2019, s. 185). İlk iş deneyimlerini bu şekilde gerçekleştiren gençler, yeni iş davranışı eğilimine girmekten kaçınmaya başlamaktadırlar. İlk iş deneyimleri konusunda dezavantajlı konumda olan genç işgücünün belirsiz ve düzensiz bir başlangıç ile kırılgan bir özellik kazandığı vurgulanmaktadır (Taş & Bilen, 2014, s. 53). Ayrıca teknolojik yenilikler gençler için yeni olanaklar sağlamakla birlikte yeni bazı zorluklar da getirmektedir. Bunların başında gençlerin kayıt dışılığa ve daha az güvenceli işlere itilmesi gelmektedir (ILO, 2020b, s. 51-109). Yükseköğretim mezunu gençlerde ise işgücü piyasasına iş aramak üzere mezun veren fakülte ve bölümlerin kontenjan, yerleşen, mezunun işe yerleşme oranları arasındaki uyumsuzluk genç işsizliği içerisinde yükseköğretim işsizliğinin kronikleşmesine sebep olmaktadır (Çakır & Kellevezir, 2020).

Genç bireyler için yaşanan işsizlik ve bu işsizlik sürecinin uzaması ciddi bazı psikososyal riskler taşımaktadır. Gençler için işsizlik tecrübesinin sosyal gelişim süreçlerine zarar vermesi ve sosyal kazanımları kötü etkilemesi kaçınılmazdır. Hayatına biçim vermeye, ekonomik bağımlılıktan kurtulmaya gayret eden gençler için gelir elde edememe ve yoksulluk, erişebilirliği azalttığı için yoksunluk, umutsuzluk, korku, endişe, anksiyete, iyi olma halinde düşüş gibi ruhsal sorunlara neden olabilir. İlerleyen süreçte ekonomik zorlukların olumsuz etkileri telafi edilebilse dahi yaşanan psikolojik zorlukların kalıcı izler bırakma riski bulunmaktadır. Ayrıca zihinsel sağlık, iş arama sürecinde de önemli bir değişkendir. Genç bireyin iş aramaktan vazgeçmesi, umudunu kaybetmiş kişiler arasına girmesi ve öğrenilmiş çaresizlik yaşaması ile sonuçlanabilir ve bu durum genç bireyin işsiz kalma süresinin uzamasına neden olarak içinden çıkılması daha zor bir kısır döngüye girmesine neden olabilir (Gündoğan, 1999, s. 70; Taris, 2002, s. 53; Kümbül Güler, 2005, s. 391-392; Bartelink vd., 2019). İşsizlik, gençlerin

başta aileleri ile olmak üzere, sosyal çevresiyle iletişimlerine de zarar verme ve sosyal dışlanma yaşama risklerini de getirmektedir. Gençlerin topluma yabancılaşması, suç eğiliminin artması ve suç ekonomisine dâhil olması riskleri bulunmaktadır. Genç bireyin işsizliğin getirdiği zorluklar nedeniyle yaşadığı sosyal yıkım, onu kendisiyle aynı durumda bulunan diğer sosyal gruplara katılmaya itebilecektir. Sosyo-psikolojik bir yaklaşımla ele alındığında benzer sosyal sorunları yaşayan gruplar, durumla mücadele etme yöntemlerine başvurarak dayanışma içine girme eğilimi gösterdiği gibi, kendi içlerindeki etkileşimlerini dış gruplara ve toplumun diğer kesimlerine karşı bir tutuma dönüştürme, kimiksizleşme ve beraberinde olumsuz davranışlara yönelme riskini barındırmaktadır. Bu durum çeşitli bağımlılıkların gelişmesine, öfke ve şiddet eğilimi gösterilmesine neden olabilir. Bu tip şartlarda popülist eğilimler artabilir, ideolojik bunalımlar beslenebilir. Toplumda huzur, güven ve istikrarı sağlamak zorlaşabilir ve sosyal barış tehlikeye girebilir (Yüksel, 2003, s. 35; Kızmaz, 2003, s. 282; Savcı, 2007, s. 96-97; Karabıyık, 2009, s. 185). Bu sorunlarla mücadele eden gençlerin sayılarının giderek artmasının ve bu durumun kronikleşmesinin topluma da önemli maliyetleri olacaktır.

Genç işsizliği ülkelerin ekonomik kalkınması yönüyle de önemli sorunlara neden olmaktadır. Gençleri, sahip oldukları nitelik, beceri ve donanım nedeniyle istihdam ederek üretime katılmalarını sağlamak oldukça önemlidir. Gençler, bir ekonomide üretim kapasitesi ve potansiyelinin önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Yüksek kavrama kapasiteleri, öğrenme yetileri, enerjileri ve esneklikleri, onların istihdam edilmesine ilişkin katkıların önemini göstermektedir (ILO, 2013b, s. 39; Gündoğan, 1999, s. 70). Diğer yandan bu gençlerin istihdam dışı kalması işsizlik ödemesi, vergi gelirlerinde azalma, kayıt dışılığın artması gibi önemli mali kayıplara da neden olmaktadır (Taşçı & Darıcı, 2009, s. 140). Üretken ve katma değer yaratma potansiyeline sahip genç işgücünün istihdamı gerek bireysel, gerek toplumsal, gerekse milli ekonomi açısından önemli pozitif etkiler yaratacaktır.

Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olma

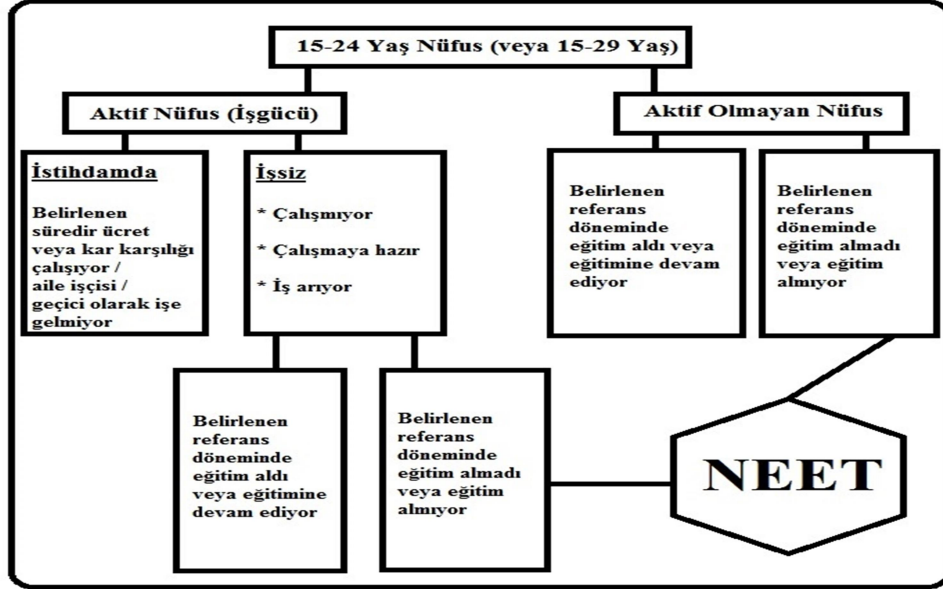
"Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olma" kavramı İngilizce "Not in Education, Employment or Training" kavramının Türkçe karşılığı olarak kullanılmaktadır. Kavramın Türkçede kullanılmasında bazı farklılıklar bulunmaktadır. Kılıç, çalışmasında "Ne Eğitimde Ne istihdamda Ne Yetiştirmede" şeklinde kullanmış ve "NEİY" kısaltmasını kullanmıştır (Kılıç, 2014, s. 122). Arabacı ise çalışmasında "Ne Eğitimde Ne İstihdamda" ifadesinin kısaltması olan "NENİ" tabirini kullanmayı tercih etmiştir (Arabacı, 2020, s. 103). Ancak Türkçe yazında çoğunlukla ifadenin İngilizce kısaltması olan "NEET" veya Türkçe olarak "Ne Eğitimde Ne İstihdamda" şeklinde kullanılmaktadır. Çünkü İngilizcede teorik ve pratik eğitimi belirtmek için "education" ve "training" sözcükleri kullanılmaktadır. Ancak Türkçede "eğitim" sözcüğünün tüm eğitim süreçlerini kapsadığı

düşüncesiyle ayrıca çıraklık, staj, yetiştirmede vb. pratik eğitime ilişkin bir kavram genel olarak eklenmemektedir. Dolayısıyla bu çalışmada da "Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olma" şeklinde ve kavramın İngilizce karşılığının baş harflerinin kısaltması olan "NEET" kullanılacaktır.

NEET, 1980'li yıllarda Birleşik Krallık'ta istihdamda ve eğitimde olmayan gençlerin sayısının artması ile ortaya çıkmış bir kavramdır. Bu amaçla, söz konusu bu gençlerin iş yaşamına geçişini kolaylaştırmayı amaçlayan bazı uygulamalar hayata geçirilmiştir. Bu sınıflamanın zaman içinde kapsamı genişlemiş, akademik çalışmalarda ve göstergelerde kullanılmaya başlanmıştır. Sadece işsizlik ve eğitim dışında olma durumunu değil aynı zamanda bağlantısızlık ve sosyal dışlanma gibi diğer unsurlarla da bağlantılı olarak kullanılmaktadır (Maguire, 2015, s. 122-124). Bu kavram ile amaçlanan, eğitim süreçlerinin dışında işsiz ve pasif durumda olan risk altındaki gençlere odaklanmaktadır. Önemli bir dönüşüm yaşanan dünyada gençler için eğitimden iş hayatına geçiş giderek karmaşık hale gelmiştir. İş yapma biçimleri ve çeşitliliği artmıştır. Bu nedenle NEET olan gençleri ayrıca ele alma ihtiyacı doğmuştur. NEET gençlik, genel olarak 15-24 ve 15-29 yaş aralığındaki gençleri kapsamaktadır. Bu gösterge ile gençlere dair daha geniş bir bakış açısı geliştirmek olanaklı hale gelmiştir. Bu terim kalkınma adına ekonomik bir gösterge olduğu gibi, gençlerin ekonomik ve psiko-sosyal durumlarını ortaya koymak açısından da kullanılan sosyal bir göstergedir. Öte yandan kültürel farklılıklar gibi nedenlerle özellikle Uzak Doğu ülkelerinde kavramın kapsadığı üst yaş sınırı 34 yaşa kadar çıkabilmektedir (ETF, 2015, s. 9-10; EUROFOUND, 2016, s. 1; EUROFOUND, 2012, s. 20). TÜİK bu gruptaki gençleri "*işsiz ve işgücüne dâhil olmayan genç nüfusta yer alıp, aynı zamanda eğitime (örgün, yaygın eğitim, çıraklık eğitimi, kurs) devam etmeyen nüfus*" olarak tanımlanmaktadır (TÜİK, 2021c, s. 8).

NEET ve genç işsizliği kavramları birbiri ile olan yakın ilişkisi nedeniyle karıştırılabilmektedir. Ancak bu ilişkiye karşın aralarında önemli farklılıklar bulunmaktadır. NEET kavramı sadece bir ekonomik gösterge olmanın ötesindedir. Önemli bir sosyal gösterge olarak da düşünülebilir. Ayrıca NEET olgusu kapsamı gereği genç işsizliği kavramının kapsamından daha geniş bir grubu ifade etmektedir. Örneğin çalışmayan ve eğitim sürecinin dışında olan bir genç işe girmekten umudunu kestiği için aktif olarak iş arayışında olmasa bile iyi bir iş fırsatına erişmesi durumunda işe başlayabilir. Bu durumdaki bir genç, genç işsiz sayılmazken NEET kapsamında bulunmaktadır. Bu bağlamda NEET kavramının yapısının daha karmaşık ve heterojen olduğu ve genç işsizliği kavramına kıyasla daha geniş bir kitleyi temsil ettiği söylenebilir (Susanlı, 2016, s. 43).

Şekil 1: NEET Göstergesinin Bileşimi

Kaynak: ETF, 2015, s. 10.

NEET olan gençler, genellikle işsizler ve pasifler biçiminde iki sınıfta incelenmektedir. Belirli bir süre içerisinde iş arayan ve çalışmaya hazır olanlar işsiz/aktif olarak sınıflanan gençleri temsil etmektedir. Pasif olan gruptakiler ise uygun fırsatı bekleyenler, iş bulma umudunu kaybedenler, iş aramaktan vazgeçenler, cesareti kırılmış, umutsuz ve eğitimine de devam etmek istemeyenler, ev işleri ve çocuk bakımı gibi yükümlülükleri nedeniyle iş aramayanlar/çalışmaya uygun olmayanlar, kendisi hasta veya engelli olanlar, yaşam biçimi nedeniyle gönüllü olarak eğitim ve istihdam dışında olmayı seçenler şeklinde sıralanmaktadır (ETF, 2015, s. 10-11; EUROFOUND, 2012, s. 24). Görülebileceği gibi NEET oluşturan birden fazla grup bulunmaktadır ve bu nedenle bu kavram oldukça heterojen bir topluluğu ifade etmektedir. Düşük ekonomik gelirli ve eğitilmiş gençlerin NEET olma riski daha yüksek olmasına karşın giderek artan şekilde eğitim seviyesi yüksek ve daha üst gelir gruplarından olan gençlerin grup içindeki sayısı artmaktadır. NEET olan kadın gençlerin sayısı ise tüm dünyada çoğunlukla genç erkelerden sistematik olarak daha yüksektir. Meksika, Şili ve Türkiye gibi ülkelerde aradaki fark daha belirgindir. Yaşanan ekonomik dar boğazlarda aktif gençlerin sayısının NEET içinde arttığı, pasif gruptaki gençlerin neredeyse sabit kaldığı görülmektedir. Bu nedenle aktif gençleri istihdama dahil etme çabalarının yanı sıra AB, NEET politikalarını pasif gençleri de ya eğitime ya istihdama dâhil edecek şekilde tasarlamaktadır. Ancak küresel bir sorun olarak ortaya çıkan NEET için geliştirilen politikalar sonucunda yeterli ilerlemenin kaydedildiğini söylemek

oldukça zordur (Sadler vd., 2014, s. 509-511; Carcillo vd., 2015, s. 9-10; Avrupa Birliği, 2018, s. 34; ILO, 2020b, s. 37-39).

Genç işsizliğinde olduğu gibi NEET için de teknoloji ekseninde dünyada yaşanan dönüşümün etkileri bulunmaktadır. Okuldan işe geçiş süreçleri değişmekte, bireysel değerler değişmekte ve piyasalarda yapısal değişimler yaşanmaktadır. Yaz aylarında mezun olanların sayısının artması ve gençlerin hemen iş yaşamına başlayamaması da oranlarının dalgalanmasına neden olmaktadır. Bu karmaşık durum ve heterojen yapı çözüm üretmeyi de zorlaştırmaktadır. Bu nedenle daha spesifik yaklaşımlar geliştirmeye çabalamak rasyonel olacaktır. Ancak, NEET gençlere ne şekilde çözümler üretilebileceği hakkında henüz çok az şey ortaya konabilmiştir (EUROFOUND, 2012, s. 19-27; Carcillo vd., 2015, s. 7).

Türkiye'de NEET ve Genç İşsizliği Oranları

Türkiye'de 2021 yılında genç işsizliği oranı %22,6 olarak ölçülmüştür. Bu oran erkeklerde %19,4 olarak ölçülürken, kadınlarda %28,7 olarak tahmin edilmiştir (TÜİK, 2022b). Aynı dönemde gençlerin işgücüne katılma oranı %41,7 ve istihdam oranı %32,2 olarak ölçülmüştür (TÜİK, 2022c). Yine 2021 yılında NEET oranı ise %24,7'dir (TÜİK, 2022a). 2020 yılı için ise genç işsizliği oranı %25,3 oranında gerçekleşmiştir. Aynı dönemde genç istihdam %29,2 olarak ölçülmüş; gençlerin işgücüne katılım oranı ise %39,1 olarak ölçülmüştür. Aynı dönemde 15-24 yaş için NEET oranı %28,3 oranında hesaplanmıştır (TÜİK, 2021b). Bu verilere göre, 2021 yılı için gençlerin istihdam, işsizlik, işgücüne katılma ve NEET oranlarına bakıldığında, 2020 yılına oranla daha olumlu bir tablo ile karşılaşılrken bu değişimlerin her açıdan sevindirici bir gelişme olmaktan uzak olduğu söylenebilir. Türkiye'de genç işsizliği oranı, OECD 2020 yılı ortalaması olan %14,98 ve 2021 yılı ortalaması %12,8'den oldukça yüksektir. Ayrıca 2012 yılında %15,8 olan oran, geçen sekiz yıl içinde sürekli artan bir eğilimle 2016 yılında %20 seviyesine gelmiş, 2019 yılında itibaren %25 seviyesine ulaşmıştır (OECD, 2021; TÜİK, 2021b). Ayrıca genç işsizliğin kapsamı gereği son dört hafta içinde iş arama kanallarından biri ile iş aramayan ve belirli bir süre içinde işe başlamaya hazır olmayan gençler bu oranların hesaplanmasında dışarıda tutulmaktadır. Bu açıdan kapsayıcılık yönüyle NEET göstergesi önemli bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. 2020 yılı verilerine göre Türkiye'de 15-19 yaş arası NEET oranı %19,7 iken, 20-24 yaş aralığında %37,2, 25-29 yaş aralığında ise %38,9'dur. Ayrıca son tamamlanan eğitim düzeyine göre 15-24 yaş aralığı için Türkiye'deki NEET oranlarına bakıldığında, okur-yazar olmayanların %81'inin NEET olduğu görülmektedir. Ardından %45,7 oranı ile yükseköğretim mezunları gelmektedir. Diğer yandan, her eğitim düzeyinde bu oranlar genç kadınların aleyhinde en az %10 farklıdır (TÜİK, 2021d). Dünya ülkeleri kıyasında Türkiye NEET oranları ile ilk sıralardayken, kadın NEET oranlarında açık ara en yüksek orana sahiptir. 2019 yılı verilerine göre 37 OECD ülkesi arasında Türkiye kadın

NEET oranı %40 ile en yüksek ülkedir (OECD, 2020a). Diğer yandan OECD, ülkelerin PISA (Programme for International Student Assessment) skorları ve NEET oranları arasındaki bağlantıya dikkat çekmektedir. PISA skorları düşük olan ülkelerde NEET oranlarının yüksek olduğunu ifade etmektedir. Türkiye'nin PISA verilerine bakılığında, 37 OECD ülkesi arasında tüm alanlarda son sıralarda olduğu görülmektedir (OECD, 2020b; OECD, 2021b).

Türkiye'de NEET ve Genç İşsizliğinin Nedenleri ve Sonuçları

Dünyada olduğu gibi Türkiye'de de genç işsizliğinin birçok nedeni bulunmaktadır. Öne sürülen bazı nedenler küresel olarak ortak olmakla beraber bazı nedenler ise Türkiye'ye özgüdür. Özellikle NEET açısından Türkiye, diğer gelişmekte olan ülkelerde yaşanan NEET yapısına benzer bir görünüm vermektedir. Ancak Türkiye, yukarıda ele alındığı gibi NEET oranları açısından uluslararası karşılaştırmalarda başı çekmektedir. Bu durum da NEET olgusu için Türkiye'nin benzerliklere karşın kendisine özgü nedenlere sahip olduğunu düşündürmektedir.

Türkiye'de, nüfus artış hızı düşüş eğiliminde olmasına rağmen Türkiye yüksek oranda genç nüfusa sahiptir. Bu durum genç işsizliğin bir nedeni olarak gösterilmektedir. Eğitim süreçlerinin ardından gençlerin emek piyasalarına dâhil olması beklenmektedir. Dolayısıyla istihdam politikalarının, sürekli artan bu sayının göz önüne alınarak planlanması önemlidir. Ancak Türkiye'de gerçekleşen büyüme istihdamsız bir büyümedir. İzlenen ekonomi politikalarının yatırım ihmal ettiği ve daha çok dış alım odaklı olduğu söylenebilir. Başka bir deyişle üretim yerine tüketim ağırlıklı ve sıcak paraya bağımlı bir şekilde karakterize olmaktadır. Bu durum, büyüme ile istihdam arasında olan nedenselliği olumsuz etkilemekte ve ekonomiyi dalgalanmalara ve istikrarsızlığa daha açık bir konuma getirmektedir (Kara & Duruel, 2005, s. 369). Diğer bir neden olarak ülkedeki eğitim sisteminin işgücü piyasası ile arasındaki uyumsuzluk, bağlantısızlık ve iletişimsizlik olarak gösterilebilir. Gençlerin, emek piyasalarındaki var olan işlere uygun eğitime erişememesi çalışma yaşamında olmamalarında önemli bir nedendir (Braziene vd., 2013). İşgücü piyasalarında değişen koşullar sonucu talep edilen işgücünün niteliklerinden bağımsız olarak üniversitelerde kontenjan planlaması yapılmakta ve eğitim içeriği tasarlanmaktadır. Kurumlar arasında belirgin kopukluk söz konusudur (Kellevezir, 2016, s. 168-170). Bu durum belirli alanlarda eğitim almış ancak alanında iş bulamayan genç kitleler oluştururken, diğer yandan belirli alanlarda işgören bulunamayan birçok iş pozisyonu meydana getirmektedir. Ancak eğitim ve iş süreçlerinin ortaklaştırıldığı mesleki programlarda istihdam oranlarının daha yüksek olduğu görülmektedir (OECD, 2020b, s. 24). Ayrıca bu durum Türkiye işgücü piyasalarında derin bir beceri uyumsuzluğuna neden olmaktadır. Bu nedenle eğitim sistemi ile piyasa beklentilerinin arasında uyum sağlanması gerekmektedir (Kara & Duruel, 2005, s. 388). Bu işgücü piyasası ve eğitim

sistemine yönelik tespitler, Türkiye'de NEET gençlerin sayısının önemli ölçüde artmasının nedenleri arasında gösterilebilir.

Son yıllarda izlenen dış politikalar neticesinde Türkiye'de geçici koruma altında bulunan Suriyeli sığınmacıların sayısı ve niteliğinin de genç işsizliğine olumsuz etki yaptığı düşünülmektedir. Mart 2021 itibariyle Türkiye'de 15-29 yaş arasında bir milyon 100 yüz bin kişinin üzerinde Suriyeli sığınmacı bulunmaktadır (Mülteciler Derneği, 2021). Bu sayı oldukça büyük bir genç nüfusa işaret etmektedir. Bu bireylerin daha olumsuz şartlarda ve kayıt dışı çalışmayı daha kolay kabul ettiği varsayımı ile maliyetlerini düşürmek isteyen işverenlerce tercih edildiği öne sürülmektedir. Böylece kayıtlı ve belirli bir ücret düzeyinde çalışmak isteyen gençlerin işsiz kalmasının kolaylaşacağı iddia edilmektedir. Ücret düzeyi ve vergi yükleri de Türkiye'deki genç işsizliğinin nedenleri arasında gösterilmektedir. Türkiye'de işgören istihdam etmek işverenlerce oldukça maliyetli bulunmaktadır. Dolayısıyla, özellikle özel sektörde birçok iş için asgari ücret önerildiği görülmektedir. Özel sektörde ücretli çalışanların neredeyse yarısının asgari ücretle veya altında çalıştığı düşünülmektedir (DİSK-AR, 2020a). İşverenlerin yeni mezun, tecrübesiz ve uyum süreçlerini yaşayacak olan bir genç birey yerine aynı veya benzer ücret düzeyinde çalışmayı kabul edecek daha tecrübeli bir bireyi istihdam etme eğilimi gösterecekleri düşünülebilir. Ayrıca belirtmek gerekir ki, asgari ücret üzerinden alınan prim ve vergilerin brüt asgari ücrete oranlamasında Türkiye, 42 ülke içinde üçüncü sıradadır (ILO, 2020c, s. 101). Öte yandan Türkiye'de tarımın istihdamda önemli bir payı bulunmaktadır. Tarım sektöründeki gelişmelerin genç işsizliğe olan etkisi de bu nedenle önemlidir (Yentürk & Başlevant, 2007, s. 5). İş arama kanallarının da etkin olmaması genç işsizliğine olumsuz etki yapmaktadır. İş arayan bireylerle işgören arayan işverenlerin sağlıklı biçimde birbirine ulaşabilmesi önemlidir. Türkiye'de bu faaliyetler çoğunlukla kendi başına ve tanıdık aracılığı ile sürdürülmektedir. Bu yöntemin çağdaş bir iş arama kanalı olarak görülmesi mümkün değildir (Kara & Duruel, 2005, s. 387).

Uluslararası ve ulusal düzeyde NEET gençlerle ilgili olarak yapılan çalışmalar da bu tespitleri destekler niteliktedir. Öte yandan bu çalışmalar doğrudan NEET gençlerin sürece yönelik algılarını ortaya koyması ve NEET olmanın gençler üzerindeki psiko-sosyal etkilerini göstermesi açılarından anlamlıdır.

NEET ve genç işsizliği yoksullukla doğrudan bağlantılı olgulardır. Yoksulluğun bireyin ve hanenin NEET olma durumlarını derinleştirdiği öne sürülmektedir (Ak vd., 2021, s. 34). TÜİK 2013 yılı verilerine göre gençlerin %27'si yoksulluk sınırı altında yaşamaktadır (Erikli, 2016, s. 285-295). TÜİK daha sonraki yıllarda, "İstatistiklerle Gençlik" raporlarında yoksulluk verisi paylaşmamaktadır. 2021 yılında gelindiğinde genç işsizliği ve NEET oranlarının daha olumsuz bir tablo çizmesi gençlerin yaşadığı yoksulluğa ilişkin kaygıları

arttırmaktadır. Bu bağlamda yapılan bir araştırmada Türkiye'de genç işsizliği ve yoksulluk arasında neden-sonuç ilişkisi olduğu gösterilmiştir (Bölükbaş, 2019, s. 217-228). Ayrıca bu dönemde gençlerin yaşadığı ekonomik bağımlılığın getirdiği maddi ve psikolojik zorluklar, gençlerin çalışma yaşamlarının geleceğinde de kalıcı olumsuzluklara neden olarak "Yara İzi Etkisi / Scarring Effect" bırakabilir (Carcillo vd., 2015, s. 9).

2020 yılında Türkiye çapında 18-29 yaş arasındaki 8000 genç ile yapılan bir araştırma, gençlerin durumunu ortaya koymada önemli bulgular ortaya koymaktadır. Gençlerin yarısından fazlası ülkede çözülmesi gereken ilk sorunun işsizlik/istihdam ve hayat pahalılığı olduğunu, %80'inden fazlası da borçlu olduğunu belirtmektedir. Gençlerin sadece %26'sı kendisini mutlu ve çok mutlu olarak ifade ederken, sadece %15,2'si Türkiye'de kendisini özgürce ifade edebileceği bir ortam olduğunu ifade etmektedir. Katılımcı gençlerin %90,2'si ise fırsatı olması durumunda yurt dışına gideceğini söylemektedir. İşe giriş süreçlerinde liyakat yerine torpil olduğunu düşünenlerin oranı ise %74,7'dir (Yeditepe Üniversitesi, 2020). Bir başka çalışmada gençlerin %75,5'i fırsatları olması durumunda yurt dışına gitmek istediklerini belirtmektedir (İstanbul İstatistik Ofisi, 2021). Bu bulgular, gençlerin çalışma yaşamında liyakate olan inancının zayıf olduğunu, yaşadıkları en önemli sorunun göz ardı edildiğini ve bunun ruhsal bazı zorluklar yarattığını göstermektedir. Yine aynı yılda 18-30 yaş arasındaki 1230 genç ile yapılan çalışmada, gençlerin iş bulamamalarındaki en büyük engellerin yeterli iş olanaklarının olmaması ve teklif edilen ücret seviyesinin düşüklüğü gösterilmiştir. Ayrıca gençlerin %60'ından fazlası aylık gelirin 1500 liranın altında olduğunu belirtmiştir. Çalışmada, gençlerin yaşam memnuniyetinin önceki yıllarda yapılan çalışmalara dayanarak her yıl düştüğüne vurgu yapılmaktadır (Habitat Derneği, 2020).

AB'nin 2019 yılı çalışmasına bakıldığında Türkiye, 15-24 yaş arasındaki gençlerin yaşadığı ciddi maddi yoksunluk oranlarına göre %30,6 ile Makedonya'dan sonra ikinci sıradadır (EUROSTAT, 2021b). 18-24 yaş arasındaki NEET gençlerle yapılan diğer araştırmada ise, gençlerin %79,3'ü fırsat eşitliği bulunmamasını ve %78,5'i ise önemli pozisyonlarda olan bir tanıdıkları olmamasını NEET olmalarının sebepleri olarak belirtmektedir. Ayrıca gençlerin %75,5'i fırsatı olsa yurt dışına gitmek istediğini belirtmektedir. Diğer yandan katılımcı gençlerin yaklaşık %66'sı stresli ama yüksek ücretli bir iş yerine huzurlu ama daha az ücretli bir işi tercih edeceklerini ifade etmektedir (İstanbul İstatistik Ofisi, 2021). Bu bulgular ise Türkiye'de gençlerin NEET olmalarına neden olan sorunların çözülmesine olan inançlarının güçlü olmadığını, değerlerine uygun bir çalışma yaşamına sahip olmanın ekonomik zorluklara karşın yine de yüksek ücret beklentisinden önce geldiğini göstermektedir.

Türkiye'de gençlerle yapılan diğer bir araştırmada gençler genel olarak yaşamlarından memnun olmadıklarını belirtmekte, bu duruma gerekçe olarak da

ekonomik zorluklar, işsizlik, aile baskısı, zor yaşam şartları olarak sıralamaktadır. Bu nedenlerle kendilerini üzgün, stresli, kaygılı, çaresiz ve çıkmazda hissettiklerini ifade etmektedir. Ayrıca gençliğin durumunu umutsuz, amaçsız, ruhsal sıkıntılar yaşayan, baskı altında, yarış içinde, verdiği emeğin karşılığını alamayan, desteğe bağımlı ve yetersiz olarak tanımlamaktadır (TGSP, 2018). Görülebileceği gibi bu araştırmalara dayanarak Türkiye'de gençlerin ekonomik zorluklarla ve yoksullukla mücadele ettiğini öngörmek rasyonel olacaktır. Sen'e göre yoksulluk neoliberal politikaların ve kapitalizmin acımasız bir sonucudur. Gelir, ancak bireylerin gönencini arttırmak için bir araçtır. Dolayısıyla yoksulluk kavramı bir bireyin ne düzeyde özgür olabildiği ile ilişkilidir (Sen, 1999; Sen, 2005).

Yukarıda belirtildiği gibi diğer önemli bir risk de gençlerin bağımlılık eğilimlerinde artış yaşanması tehlikesidir. Türkiye'deki duruma bakılacak olursa, 2018 yılında gerçekleşen uyuşturucu kaynaklı ölümlerin neredeyse yarısı 30 yaş altındaki gençlerden oluşmaktadır. Bu oran AB ülkeleri arasındaki en yüksek orandır (Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığını İzleme Merkezi, 2020). Diğer yandan 2013-2018 yılları arasında doğrudan madde kullanımına bağlı gerçekleşen ölüm sayısı dört kat artış göstermiştir. 2018 yılında gerçekleşen doğrudan madde kullanımına bağlı ölümlerin yaklaşık %63'ü 15-34 yaş arasındaki gençlerden oluşmaktadır (Emniyet Genel Müdürlüğü, 2019, s. 73-95).

Araştırmanın Amacı

Bu araştırma NEET olan gençlerin genç işsizliğe yönelik algılarını ortaya koymak ve bu gençlerin ekonomik ve psiko-sosyal durumlarını incelemek amacıyla yapılmıştır. Örneklem olarak NEET gençler seçilmiştir. Çalışmanın başında belirtildiği gibi Türkiye'de eğitim süreci kapsamında ele alınan staj/çıraklık gibi süreçler, NEET kavramında "training" sözcüğünü karşılamaktadır ve bu çalışmada kavramın çerçevesi gereği bu gruba dahil olan gençler örneklem dışında bırakılmıştır. Çünkü bu gençler kısmen eğitim kısmen çalışma yaşamında bulunmaktadır. NEET gençlerle yapılan ampirik çalışmalar alanyazında oldukça kısıtlıdır. Ayrıca NEET ve genç işsizliği sorunlarının çözümü için bu durumu deneyimleyen gençlerin durumlarını çok yönlü olarak ortaya koymak ve onların algılarını göz önünde bulundurmak, geliştirilecek politikaların rasyonel çözümler getirebilmesi açısından oldukça önem ifade etmektedir. Bu bağlamda bu çalışmanın alanyazına ve politika yapıcılarının çalışmalarına katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

Yöntem

Araştırmanın evrenini 15-24 yaş arasında İzmir'de ikamet eden genç bireyler oluşturmaktadır. TÜİK 2020 verilerine göre İzmir'de, belirtilen nitelikte 140 bin genç birey bulunmaktadır ve NEET oranı %25,8'dir. TÜİK il bazında NEET verisi paylaşmamaktadır. Bu nedenle bu veri bilgi talebi yolu ile TÜİK'ten elde edilmiştir. İfade edilen evreni temsilen örneklem (α:.05 ve %95 güven

aralığında) 384 kişiden oluşması öngörülmüştür (Yazıcıoğlu & Erdoğan, 2004; Cohen vd., 2000; Çıngı, 1994). Bu kapsamda İzmir'de yaşayan NEET gençler içinden 306 kişiye yüz yüze ve 160 kişiye interaktif yolla olmak üzere toplam 466 katılımcıya ulaşılmıştır.

Araştırma nicel araştırma modellerinden betimsel yöntem olan tarama modeline göre tasarlanmış ve tarama modellerinden alan surveyi kullanılarak, örneklem ile evren hakkında çıkarımlarda bulunmak amaçlanmıştır. Bu bağlamda veriler soru formları ile tesadüfi olarak yüz yüze toplanmıştır. Ayrıca pandemi şartları ve kısıtları nedeniyle veri toplama sürecini hızlandırmak ve benzer yaş grubu bireylere daha kolay ulaşmak amacıyla çevrimiçi şekilde kartopu metodu ile sınırlı sayıda soru formu toplanmıştır. Soru formu, Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'nun onayı alınarak etik ilkeler kapsamında hazırlanmıştır (Dokuz Eylül Üniversitesi, 12.04.2021 tarihli ve E-87347630-640.99-48772 sayılı kararı ile). Bu kapsamda, demografik bilgileri elde etmeye yönelik cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim düzeyi, meslek, anne-baba eğitim düzeyi ve meslekleri gibi soruların yanı sıra, ne eğitimde ne istihdamda oldukları bu dönemde eğitim ve iş yaşamına yönelik bilgilere ulaşmayı amaçlayan kayıt dışı çalışma deneyimi ve süresi, mutluluk düzeyleri, zamanlarını değerlendirme biçimleri, kısa zaman içinde çalışmaya başlamaya dair beklentileri, çalışma yaşamı dışında bulundukları süre, tercih ettikleri iş arama kanalları, genç işsizliğin nedenlerine ve genç işsizlerin sorunlarına ilişkin görüşleri gibi sorulardan oluşmaktadır.

Nicel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmada IBM SPSS 25.0 istatistik paket programı ile frekans analizi ve çapraz tablolar kullanılarak istatistiki bulgular elde edilmiştir ve bu bulgular betimsel olarak yorumlanmıştır (İyilikci, 2020). Betimsel analiz, Yaş, şehir gibi örneklem şartlarını sağlamayan ve çeşitli yanıtlama hataları olan 69 yanıt formu analiz dışında bırakılmıştır. Bu nedenle çalışmada 397 soru formu betimsel analiz sürecine dâhil edilmiştir.

Araştırma Bulguları

Katılımcı gençlerin %52,9'u kadınlardan oluşurken, %47,1'i erkeklerden oluşmaktadır. Katılımcıların yaş ortalaması 21,98'dir. %93,7'si bekâr olduğunu belirtirken, %6,3'ü evli olduğunu belirtmiştir. Tüm katılımcılar içinde çocuk sahibi olanların oranı %2,52'dir. Katılımcıların %0,25'i ilkokul, %6,05'i ortaokul, %13,1'i meslek/teknik/imam hatip vb. lise, %50,88'i fen/anadolu/temel/düz vb. lise, %16,37'si yüksekokul veya ön lisans ve %13,35'i lisans mezunudur. Grup içinde, sahip olunan meslek için en çok elektrik/makine/bilgisayar teknikeri, garson/servis elemanı/komi, tekstil işçisi, mühendis, öğretmen vb. meslekler öne çıkmaktadır. Ancak her sosyal grup ve eğitim düzeyi ile ilişkilendirilebilecek çok farklı mesleklerin ifade edildiğini belirtmek gerekir.

Katılımcı gençlerin %90,43'ü ailesiyle yaşamaktadır. Eş/Partner ile yaşadığını belirtenlerin oranı %6,3, arkadaşıyla yaşadığını belirtenlerin oranı ise %2,02'dir. Temel gereksinimlerini karşılamak için ailesinden destek alanların oranı %98,99 oranıyla neredeyse tüm örnekleme kapsarken, borç aldığını ve/veya kredi çektiğini belirtenlerin oranı %89,17'dir. İşsizlik ödeneğinden faydalandığını belirten gençlerin oranı ise yalnız %1,01'dir. Diğer yandan katılımcı gençlerin %35,01'inin herhangi bir sağlık güvencesi bulunmazken, aile bireylerinin sağlık güvencesinden faydalandığını belirten gençlerin oranı %34,76'dır. GSS (Genel Sağlık Sigortası) kapsamında sağlık güvencesi olduğunu belirtenleri oranı ise 29,47'dir.

Tablo 1: Demografik Bulgular

Cinsiyet	Kadın	%52,90	Çocuk	Yok	%97,48
	Erkek	%47,10		Var	%2,52
Yaş	18	%2,77	Eğitim Düzeyi	İlkokul	%0,25
	19	%7,30		Ortaokul	%6,50
	20	%11,59		Lise	%63,98
	21	%13,35		ÖnL/YO	%16,37
	22	%19,40		Lisans	%13,35
	23	%23,17		L.Üstü	%0
	24	%22,42			
Yaş Ortalaması (yıl)					21,98
Ailesiyle yaşayanlar					%90,43
Temel gereksinimler için,					
Ailesinden destek alanlar					%98,99
Borçlanan/kredi çekenler					%89,17
İşsizlik ödeneğinden faydalananlar					%1,01
Sağlık güvencesi bulunmayan					%35,01
GSS (Genel Sağlık Sigortası) kapsamında olanlar					%29,47

Ne eğitimde ne istihdamda olan bu gençlerin mutluluk düzeylerine ilişkin önemli bulgular elde edilmiştir. Eğitim ve istihdam dışında oldukları süre zarfında gençlerin %43,32'si kendisini çok mutsuz olarak ifade ederken, %37,53'ü kendisini mutsuz olarak belirtmektedir. Görülmektedir ki, gençlerin yaklaşık %80'i mutsuz veya çok mutsuz olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca katılımcıların %78,31'i eğitim ve/veya iş olanak/olanakları sunulması durumunda yurt dışına gitmek istediğini belirtmektedir. Araştırmaya katılanların %78,59'u daha önce çalışma deneyimine sahip olduğunu belirtirken, çalışma deneyimine sahip olduğunu belirtenlerin %98,4'ü kayıt dışı çalışma deneyimine de sahip olduğunu belirtmektedir.

Verilerden elde edilen kayıt dışı çalışma süresi yaklaşık 14 aydır. Katılımcıların yaklaşık yarısı (%47,61), bir yıldan daha uzun süredir işsiz olduğunu ifade etmektedir. Altı aydan daha uzun süredir işsiz olduğunu belirtenlerin oranı ise %74'ü bulmaktadır. Öte yandan gençlerin %73,3'ü ekonomik, %19,9'u ise ailevi nedenlerle eğitimine devam edemediğini ifade etmektedir. Uygun olanaklar sağlanması durumunda eğitime devam etmek isteyip istemediği sorulduğunda gençlerin %60,96'sı devam etmek isteyeceğini, %30,98'i kararsız olduğunu ve %8,06'sı eğitime devam etmek istemeyeceğini belirtmektedir.

Araştırmaya katılan gençlerin iş arama süreçlerinde hangi iş arama kanallarını kullandıklarına dair sorulan soruda en yüksek oranda kullanılan %91,94 oranıyla interaktif kanallar (Kariyer.net, LinkedIn vb.) olmuştur. Tanıdık aracılığıyla iş aradığını belirtenlerin oranı %91,18 iken, İŞKUR aracılığıyla iş aradığını belirtenlerin oranı ise %81,37'dir. Doğrudan işverene iş başvurusunda bulunanların oranı %59,95'tir. Meslek/ticaret odaları, özel istihdam büroları, gazete, dergi vb. basılı yayın organları iş arama kanalları olarak tercih edilmede çok düşük bir orana sahiptir.

Araştırmaya katılan gençlere, Türkiye'de genç işsizliğinin onlara göre nedenlerinin neler olduğu sorulmuştur. Gençler, yaklaşık %99 oranla düşük ücret teklifi, uzun mesai saatleri/kötü çalışma şartları ve ülkenin ekonomik istikrarsızlığı gerekçelerini belirtmektedir. Katılımcıların, %96,47'si yeterli ve yeni iş alanları oluşturulması için doğru politikaların izlenmemesini belirtirken, %90,18'i liyakatsizlik/torpil/kayırmacılığı Türkiye'deki genç işsizliğin nedenleri arasında belirtmektedir. Ayrıca okulda alınan eğitim ile iş piyasalarının talepleri arasındaki uyumsuzluğu genç işsizliği nedeni olarak gören gençlerin oranı %86,65'tir. Açık uçlu alanlarda belirtilen ifadeler; "Suriyeli mülteciler", "Patronlar", "Toplam servetin bir zümreye aktarılması", "Siyasi istikrarsızlık", "COVID-19", "Çalışacak düzgün iş yok" şeklindedir.

Tablo 2: Türkiye'de Genç İşsizliğinin Nedenlerine Verilen Yanıt Oranları

Türkiye'de Genç İşsizliğinin Nedenleri İfadeleri	Oran (%)
Düşük ücret teklifi	98,74
Uzun mesai saatleri/kötü çalışma şartları	98,74
Ülkenin ekonomik istikrarsızlığı	98,49
Yeterli/Yeni iş alanları oluşturmak için doğru politikaların izlenmemesi	96,47
Liyakatsizlik/Kayırmacılık/Torpil	90,18
Okulda alınan eğitim ile iş piyasalarının talepleri arasındaki uyumsuzluk	86,65
İşverenlerin işten çıkarmalarda ilk olarak gençleri tercih etmesi	81,11
Tecrübe yetersizliği	80,10
Eğitim fırsatlarından eşit yararlanamama	56,42
Göç/Mülteci politikaları	52,14
Diğer	1,51

Türkiye'de genç işsizlerin en büyük sorunlarının neler olduğuna ilişkin verilen yanıtlar; %99,5 oranıyla adaletsizlik ve verilen çabanın karşılığını alamama düşüncesi, %99,24 oranıyla gelecek kaygısı/ümitsizlik, %98,74 oranıyla ise hayat pahalılığı/geçim zorluğu şeklinde sıralanmaktadır. Ardından ise %84,63 oranı ile maddi bağımsızlık elde edememe ve %82,11 oranı ile bireyin niteliklerine uygun işlere erişememesi belirtilen sorunlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Açık uçlu alanda belirtilen ifadeler; "Soyut düşünceye bağlı eğitim yetersizliği", "Fikir özgürlüğünün olmaması", "Özgürlüklerin olmayışı", "Verilen emeğe karşılık düzgün şartlarda bir işte çalışmamak" şeklindedir.

Tablo 3: Türkiye'de Genç İşsizlerin En Büyük Sorunlarına Verilen Yanıt Oranları

Türkiye'de Genç İşsizlerin En büyük Sorunları İfadeleri	Oran (%)
Adaletsizlik, verilen çabanın karşılığını alamama vb. düşüncesi	99,50
Gelecek kaygısı/Ümitsizlik	99,24
Hayat pahalılığı/Geçim zorluğu	98,74
Maddi bağımsızlık elde edememe	84,63
Bireyin, niteliklerine uygun işe erişememesi	82,11
Hedeflediği yaşam standartlarına erişememe	69,52
Nitelikli/eşit şartlarda eğitime erişememek	58,19
Kendini geliştirme olanaklarından mahrum kalma	55,42
Diğer	1,51

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırma kapsamında elde edilen bulgular tartışılmadan önce yine belirtmek gerekir ki, alanyazında NEET kavramı ağırlıklı olarak kavramın kapsamı, sayısal büyüklüğü, ekonomik ve sosyal düzeyde neden olduğu sorunlar ve çözümçül politikaların neler olabileceği şeklinde yer almaktadır. Örneklemini NEET gençlerin oluşturduğu ampirik çalışmalar oldukça kısıtlıdır. Bu bağlamda elde edilen bulgular ulaşılan kısıtlı sayıda çalışmadan elde edilen bulgularla değerlendirilerek tartışılacaktır.

Araştırmada NEET gençlerin işsizliğe, çalışma yaşamına ve işgücü piyasalarına bakış açılarının ortaya konması açısından önemli bulgulara ulaşılmıştır. Ancak her çalışmada olduğu gibi bu çalışmanın da bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Öncelikle teorik olarak ele alındığı gibi bu araştırmanın örneklemini de oldukça heterojen bir gruba kapsamaktadır. Örneklemini farklı eğitim düzeylerinden, mesleklerden ve sosyoekonomik gruplardan gelen NEET genç bireyler oluşturmaktadır. Çalışma kapsamında yüksek lisans düzeyinde eğitimini tamamlayan katılımcıya ulaşmak olanaklı olmamıştır. Örneklemin yaş kısıtı düşünüldüğünde bu durum normal kabul edilebilir. Ayrıca 15-17 yaş arasındaki katılımcıya ulaşamamasının bu yaş aralığındaki gençlerin büyük çoğunluğunun

eğitim sürecinde olması ve NEET grubu içinde oldukça küçük bir oranda temsil edilmesi nedeniyle göz ardı edilebilir olduğu düşünülmektedir. Çalışmaya katılan gençler arasında ilkokul mezunlarının oranı ise Türkiye geneli oranları ile kıyaslandığında, örnekleme bu grubun daha az temsil edildiği söylenebilir. Bu hususta TÜİK'in il bazında NEET gençlerin eğitim düzeyleri bilgisini paylaşmadığını ve NEET grubunun oldukça heterojen bir grup olması nedeniyle grup içinde eğitim düzeyleri farklılıkları olabileceğini hatırlatmakta yarar bulunmaktadır. Bu bağlamda gelecekte NEET gençlerle yapılacak ampirik çalışmalarda elde edilen betimsel bulguların ilişkisel analizlerle elde edilen bulgularla desteklenmesi ve bu alanda daha derinlemesine bulgulara ulaşılabilmesi için nitel yöntemle de çalışılması önerilmektedir.

Gençlerin eğitim ve istihdam dışında bulundukları bu dönem için durumlarını, elde edilen bulgular ışığında betimlemek yerinde olacaktır. Çünkü bağımsız bir yaşam kuramamanın genç bireyler üzerinde, ekonomik, sosyal, psikolojik birçok alanda birbiri ile domino etkisi yapabilecek zincirleme etkileri bulunmaktadır. Bu nedenle birbirini izleyebilecek ve/veya etkileyebilecek olgular bağlamında bulgular ele alınarak konu tartışılacaktır.

NEET gençlerin, evli olanların dışında, hemen hemen hepsi ailesi ile yaşamaktadır. Neredeyse tamamı temel giderleri için ailesinden destek alırken, yine çok büyük bölümünün borçlu olduğu ortaya çıkmaktadır. Öte yandan işsizlik ödemelerinden faydalanan genç sayısı yok denecek kadar azdır. Bu bulgular, gençlerin maddi bağımsızlığının önemli ölçüde risk altında olduğunu göstermektedir. Bu durum geleceğini inşa etmeye çalışan ve bu yolda kendisine yatırım yapmak isteyen gençlerin bu çabalarını gerçekleştirmesini engelleyici etki yapacaktır. Bağımsız bir yaşam kurma sürecini olumsuz etkileyecektir. Ayrıca bu durum önemli bir yoksulluk riskini de beraberinde getirecektir. Yoksulluk, maddi götürülerinin yanı sıra önemli ruhsal riskler de barındırmaktadır. İnsan onuruna yakışır yaşam şartlarını koruyabilmek bu şartlar altında oldukça zor olacaktır. Bu noktada Bölükbaş'ın (2019) yoksulluğa ilişkin yaptığı çalışmada, genç işsizliğinin yoksullukla karşılıklı olarak hem neden hem sonuç ilişkisi içinde olduğu bulgusunu anımsatmak yerinde olacaktır.

İşsizlik sürecinin uzaması da ne eğitimde ne istihdamda olunan bu süreç için önemle üstünde durulması gereken diğer bir sorundur. Çünkü işsizlik sürecinin uzamasının genç bireylerde ortaya çıkacak maddi ve ruhsal zorlukların derinleşmesine neden olabileceği öngörülebilir. Araştırmaya katılan gençlerin neredeyse yarısının bir yıldan uzun süredir işsiz olması ve her dört gençten üçünün altı aydan uzun süredir işsiz olması, gençlerin mücadele ettiği ekonomik, sosyal ve psikolojik zorlukların onlar için oldukça yıpratıcı bir boyuta ulaştığı öngörülebilir. Bu kadar yüksek oranda uzun süredir işsiz olan gençlerin bulunduğu bir toplumda sosyal barışın riske gireceğini de belirtmek olanaklıdır.

Genç bireylerin mutluluklarına ilişkin algılarının da süreçten bağımsız düşünülmemesi gerekmektedir. Çünkü işsizlik nedeniyle yaşanan gelir kaybının ve buna bağlı olarak ortaya çıkan ruhsal sorunların işsizlik süresi uzadıkça genç bireylerin iyi olma hallerinde, mutluluk algılarında olumsuz etki yapması kaçınılmazdır. Bu bağlamda gençlerin ne eğitimde ne istihdamda oldukları bu süreçte mutluluk düzeylerine ilişkin elde edilen bulgular da bu öngörüye destekler niteliktedir. Her beş gençten dördü mutsuz veya çok mutsuz olduğunu belirtmektedir. Habitat Derneği'nin (2020) çalışan ve okuyan gençlerin de dahil olduğu gençlerle yaptığı geniş kapsamlı araştırmada elde ettiği bulgularda, yaşamından memnun olmadığını belirten gençlerin oranının 2017'den bu yana arttığı ve 2020 yılında %41,9'a ulaştığı belirtilmektedir. Bu noktada bu oranın çalışan, okuyan ve NEET olan tüm gençleri kapsadığını belirtmekte fayda vardır. Sadece NEET gençlerin örneklemi oluşturduğu araştırmamızda bu oranların oldukça yüksek çıkması şaşırtıcı değildir. Öte yandan Habitat Derneği'nin çalışmasında gençlerin geleceğe dair umutları ve mutluluk düzeylerine bakıldığında, bu başlıklarda en düşük oranların iş arayan gençler olduğu bulgusunun da bu sonuçları desteklediği ileri sürülebilir.

Diğer yandan gençler, çalışma yaşamında yaşadıkları zorluklarla ilgili olarak eğitim açısından diplomaya sahip olmanın değersizleştiğini ve kendi uzmanlık alanında çalışmadıklarını vurgulamaktadır. Bu piyasa şartlarında gençlerin mücadele etmek durumunda kaldıkları bu sorunların gençler için önemli mutsuzluk kaynağı olabileceğini öngörmek rasyoneldir. TGSP'nin (2018) araştırmasında, gençlerin genel olarak hayatlarından memnun olmadıkları ortaya konmaktadır. Memnuniyetsizlik hissetmelerinin nedenleri ele alındığında ise işsizlik, kötü çalışma şartları, düşük ücret düzeyleri, iş yaşamında liyakatin gözetilememesi gibi gerekçeler belirtilmektedir. Bu durumun gençlerde yaratacağı ruhsal sorunlara vurgu yapılmaktadır. Bu bulgular araştırmamızda ortaya konan gençlerin mutluluk düzeyleri, çalışma yaşamına yönelik algıları ve piyasa şartlarına bakış açıları hakkında elde edilen bulgularla örtüşmektedir.

NEET gençlerin eğitim ve/veya iş olanağı bulması durumunda yurtdışına gitmeyi düşünmesi durumu içinde bulundukları süreç ile ilgisinin olup olmadığı da önemli diğer bir tartışma konusudur. Araştırmaya katılan her dört gençten üçü eğitim ve/veya iş olanağı bulması durumunda ülkeden ayrılmayı düşünmediğini belirtmiştir. Bu bulgunun gençlerin eğitim ve istihdam dışında oldukları bu dönemde yaşadıkları deneyimin onlarda ruhsal açıdan zorlayıcı etkiler yaptığını göstermesinin yanı sıra bu süreçte fırsat bulmaları halinde ülkeden ayrılma isteklerinin bu kadar fazla olması da yakın gelecekte durumlarının daha iyiye gitmesine dair umutsuz olduklarını ortaya koymaktadır. Ayrıca yurt dışına yerleşmeyi düşündüğünü söyleyen gençlerin buna gerekçe olarak gösterdiği etmenlerin başında daha iyi iş olanaklarına sahip olmak ve Türkiye'de gelecek görememek şeklinde ortaya konmuştur.

Araştırmaya katılan NEET gençlerin çalışma yaşamı ve işgücü piyasaları için algılarına dair elde edilen bulgular da oldukça çarpıcıdır. Katılımcı gençlerin önemli bir bölümü daha önce çalışma deneyimine sahip olduğunu belirtirken, asıl önemli nokta, bu gençlerin neredeyse tamamının kayıt dışı çalışmak durumunda kalması gerçeğidir. İşgücü piyasası şartlarında gençler için kayıt dışılığın ne kadar kaçınılmaz olduğunu gösterir nitelikte bir gerçek karşımıza çıkmaktadır. Diğer yandan kayıt dışı çalışma süresinin ortalamasının bir yıldan daha uzun süre olması, gençlerin yasalarla teminat altına alınan haklarından mahrum biçimde ciddi zorluklarla karşı karşıya kalarak uzun süre mücadele etmek zorunda kaldıklarını göstermektedir. Bu bağlamda gençler için güvencesizliğin önemli bir risk olduğunu hatırlatmakta fayda olacaktır. İPA Enstitüsü'nün (2021) NEET gençlerle gerçekleştirdiği odak grup görüşmelerinde de, kayıt dışı çalışmanın bu gençler için kaçınılmaz olması gerçekliği vurgulanmaktadır. Katılımcı gençlerin hemen hemen hepsi kayıt dışı ve güvencesiz çalışma deneyimine sahiptir. Ayrıca katılımcı NEET gençler bu deneyimlerini her an işten çıkarılabilecekleri düşüncesi, uzun çalışma saatleri, düşük ücretler ve ağır çalışma koşulları ile tanımlamaktalar. Günlük 12 saatten uzun mesai süreleri, asgari ücret düzeyinin altında ücret, pandemi şartlarında hijyenin olmadığı işyerleri gibi deneyimler gençler tarafından aktarılırken, bu şartlarda adeta gençlerin öğütüldüğü benzetmesi yapılmaktadır.

Diğer yandan katılımcı gençler Türkiye'deki genç işsizliğinin nedenleri ve sorunları hakkında bazı noktalarda fikir birliği göstermektedir. Bu noktalar çoğunlukla makro unsurlardır ve gençler uygulanan politika seçimlerini ve piyasa şartlarını işaret etmektedirler. Gençlerin tasvir ettiği piyasa, kötü çalışma şartlarının ve uzun mesai saatlerinin olduğu, teklif edilen ücret düzeyinin düşük olduğu, liyakatsizliğin ve torpilin hüküm sürdüğü, aldıkları eğitimle uyumsuz işlerin olduğu bir piyasa görüntüsüdür. Bu durumun onlarda güvensizlik, umutsuzluk, verdikleri emeğin karşılığını alamayacakları hislerini uyandırdığını ve gelecek kaygısı yaşamalarına neden olduğunu ifade etmektedirler. Ayrıca izlenen ekonomi politikaların istihdam yaratmadığı ve ekonomik istikrarsızlığın işsiz olmalarında önemli etkenler olduğunu belirtmektedirler. Bu bulgular gençlerin, içinde insani şartlarda çalışamayacağını düşündüğü bir iş piyasasına ve politika üreticilerinin bu sorun için çözüm üretme eğiliminden uzak olduğunu düşündüklerine işaret etmektedir. Ayrıca soyut düşünceye ve özgürlüklere dair yaptıkları vurgular, sadece ekonomik olguları değil diğer bazı değerler için de kaygı duyduklarını göstermektedir. İstanbul İstatistik Ofisi'nin (2021) 18-24 yaş arasındaki 407 genç ile yaptığı araştırmada, gençlerin neredeyse %80'i eğitim ve/veya çalışma yaşamında olmama sebeplerini, Türkiye'de fırsat eşitliği ve önemli pozisyonlarda tanındıkları olmaması olarak belirtmektedir. Gençlerin huzur arayışlarının iş tercihlerine de yansımakta olduğu görülmektedir. Aynı çalışmada, gençlerin %66,4'ünün düşük ücretli fakat huzurlu bir çalışma ortamını, yüksek maaşlı-stresli işe tercih ettiği görülmektedir. Yeditepe Üniversitesi'nin (2020) kapsamlı araştırmasında ise, gençlerin sadece %15'i ifade özgürlüğünün olduğunu ve ülkede

çözülmesi gereken ilk sorunun işsizlik/istihdam olduğunu belirtmektedir. Bu bulgular araştırmamızda elde edilen bulgularla paralellik göstermektedir. Ayrıca görece daha eski çalışmalar da göstermektedir ki, NEET olmak mutluluk durumunu, ruh sağlığını, geleceğe ilişkin istihdam beklentisini ve ücret düzeylerini etkilemektedir (Bardak vd., 2015; Mascherini vd., 2012; Alfieri vd., 2015). İstanbul Bilgi Üniversitesi'nden Erdoğan ve arkadaşlarının yaptığı çalışma ise bu etkilere ek olarak NEET olmanın güven, siyasal yeterlilik ve siyasal katılımı da etkilediğini göstermektedir. Bu bağlamda ekonomik ve sosyal birikimin de engellendiği vurgulanarak, boykot ve barışçıl gösterilere katılım gibi faaliyetlerle NEET olmanın ters orantılı olduğu belirtilmektedir (Erdoğan vd., 2017).

Genç bireylerin güncel şartlara uyum sağlayan ve niteliklerine uygun eğitim süreçlerine dahil olabilmeleri ve bu edinimleri ile değerleriyle örtüşen bir işte çalışarak istihdama dahil olabilmeleri hem genç bireyler için ekonomik, sosyal ve psikolojik açıdan, hem de ülkenin ekonomik kalkınmasının sürdürülebilir olması yönüyle makro açıdan kritik bir önem ifade etmektedir. Umutsuz, mutsuz, kaygılı, adaletsizlik hissedilen, torpili olmadan çalışamayacağını düşünen, yoksulluk çeken, bağımsızlığını sağlayamayan, haklarının elinden alındığını düşünen, fırsat olması durumunda ülkeden ayrılmak isteyen ve ilgililerin bu sorunlar için çözümler üreteceğine dair ümidi olmayan bireylerden oluşan bir genç kitlenin varlığı ve bu durumun kronikleşmesi, başta sosyal barışı tehdit etmesinin yanı sıra hem bireysel hem de tüm toplum için birçok ciddi riskler barındırmaktadır. Bu nedenle en başta eğitim politikalarının teknoloji ekseninde sürekli dönüşen iş piyasalarının taleplerini gözeterek biçimde tasarlanmasının gerekliliği sorunları çözebilme açısından atılacak ilk adımlardan biridir. Bu durum işverenlerin taleplerinin karşılanmasının yanı sıra gençlerin de çağa uygun eğitime erişmesi neticesinde beceri uyumsuzluğunu ve beyin göçünü azaltıcı etki yapacaktır. Bunun için de eğitim kurumları ile piyasa kurumları arasında sağlıklı bir iletişim ağının kurulması önem arz etmektedir. Diğer yandan büyümeye yönelik politikaların üretimi teşvik eden ve istihdam artırıcı biçimde hazırlanarak uygulanması belki de en köklü çözümlerden biri olacaktır. Tüm bunlara ek olarak, piyasa şartlarının tüm dayatmalarına ve bu yönde uygulamalarının yaygınlığına karşılık, insan onuruna yakışır çalışma yaşamının bir hak olduğu ve hiçbir gerekçe ile bu haktan uzaklaşılması gerekliliğinin farkındalığının artırılması gereklidir. Bireylerin hakları piyasa şartları, sermayenin tutumları ve ekonomi politikaları gerekçeleri ile törpülenemez. Bu bağlamda asgari ücret kavramının varlığının amacı ve güvenceli çalışma hakkı kavramlarına ilişkin olarak piyasalara hakim olan bakış açısının değişmesi, bu gençlerin ülkede kalarak istihdama dâhil olup kalkınmaya fayda sağlaması için kaçınılmazdır. Gençlerin deneyimleri ve algılarını yok sayarak ve var olan piyasa şartlarını onlara dayatarak, diğer yandan onları istihdam ederek kalkınmayı hedeflemek tutarlı olmadığı gibi gerçekçi de değildir.

Yazarların Katkı Oranı Beyanı: 1. yazar, çalışmada tüm bölümlere katkı sağlamıştır. 2. yazar, çalışmada tüm bölümlere katkı sağlamıştır. 1. yazarın katkı oranı: %70, 2. yazarın katkı oranı: %30.

Çıkar Çatışması Beyanı: Çalışma kapsamında yazarlar arasında ve herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

Ak, Y., Polat, K., Toktaş, D. & Şahin Söylemez, S. (2021). Neden ve etki boyutlarıyla "Ne eğitimde ne istihdamda ne de yetiştirmede (NEİY)" olan gençler. L. Şahin, M. E. Kocakaya, ve O. Akgül (Ed.), *Türkiye'de eğitim, istihdam ve yetiştirmede olmayan gençler* içinde (ss. 1-124). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları. doi:10.26650/B/SS46.2021.014.01.

Alfieri, S., Sironi, E., Marta, E., Rosina, A. & Marzana, D. (2015). Young Italian neets (not in employment, education, or training) and the influence of their family background. *Europe's Journal of Psychology*, 11(2), 311-322. , <http://dx.doi.org/10.5964/ejop.v11i2.901>.

Arabacı, R. Y. (2020). Türkiye'de ne eğitimde ne istihdamda olan gençlerin sosyodemografik yapısı ve işgücü piyasası ile bağlantısı. *Amme İdaresi Dergisi*, 53(3), 103-130.

Avrupa Birliği (2018). *Employment and social developments in Europe-annual review 2018*. Lüksemburg: Avrupa Birliği Yayınlar Ofisi. doi:10.2767/875456.

Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığını İzleme Merkezi (2020). *Avrupa uyuşturucu raporu: temel sorunlar özeti*. Lüksemburg: Avrupa Birliği Resmi Yayın Ofisi.

Baltacı, I. K. & Özaydın, M. M. (2020). Eğitimin işgücü piyasasındaki rolü çerçevesinde uyumsuz eşleşme olgusu: Türkiye işgücü piyasasına ilişkin talep yönlü bir değerlendirme. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 55(1), 313-336.

Bardak, U., Maseda, M. R. & Rosso, F. (2015). *Young people not in employment, education or training (NEET). An overview in ETF partner countries. August 2015* https://www.etf.europa.eu/sites/default/files/m/BFEEBA10DD412271C1257EED0035457E_NEETs.pdf. (Erişim Tarihi: 19.09.2022).

Bartelink, V. H., Zay Ya, K., Guldbrandsson, K. & Bremberg, S. (2019). Unemployment among young people and mental health: A systematic review. *Scandinavian Journal of Public Health*. 1-15. <https://doi.org/10.1177/1403494819852847>.

BM (2013). *Definition of Youth*.
<https://www.un.org/esa/socdev/documents/youth/fact-sheets/youth-definition.pdf>,
(Erişim Tarihi: 17.11.2020).

Bölükbaş, M. (2019). Türkiye'de genç işsizlik ve yoksulluk ilişkisi: Bölgeler düzeyinde bir inceleme. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 7(18), 213-229.

Braziene, R., Dorelaitiene, A. & Zalkauskaite, U. (2013). Youth not in education, employment, or training in Lithuania: Subjective evaluation of experiences and possibilities in the labour market, 81(3), 4-37. <http://dx.doi.org/10.5755/j01.ss.81.3.5792>.

Carcillo, S., Fernandez, R., Königs, S. & Minea, A. (2015). *NEET youth in the aftermath of the crisis: Challenges and policies-OECD social, employment and migration working papers No.164*. Paris: ILO Publications.

Coenjaerts, C., Ernst, C., Fortuny, M., Rei, D. & Pilgrim, M. (2009). Youth employment. *Promoting pro-poor growth: Employment* (ss. 119-132). Paris: OECD Publications.

Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K. (2000). *Research methods in education* (5. Baskı). Londra: Routledge Falmer.

Çakır, Ö. & Kellevezir, I. (2020). Yükseköğretim mezunlarında işsizlik ve nitelik uyumsuzluğu olgusu: UNI-VERI araştırma sonuçları ışığında bir değerlendirme, *Çalışma İlişkileri Dergisi*, Ocak 2020, 1(Özel Sayı), 1-17.

ÇASGEM (2019), *Türkiye işgücü piyasasında uyumsuz eşleşme analizi araştırma projesi raporu*. Ankara: Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim ve Araştırma Merkezi Yayını.

Çıngı, H. (1994). *Örnekleme kuramı*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Fen Fakültesi Basımevi.

DİSK-AR (2020). *Salgın günlerinde asgari ücret gerçeği araştırması 2021*. İstanbul: DİSK Yayınları.

Dünya Bankası (2013). *Jobs-world development report*.

Ekin, N. (1980). Gençlerin işsizlik sorunu. *Istanbul Journal of Sociological Studies*, 0(18), 39-50.

Ekiz, F. M. & Özel, S. Ö. (2020). Genç işsizliğini belirleyen unsurlar: Türkiye örneği. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Güz: 2020/3, 19(39), 1022-1045, <https://doi.org/10.46928/iticusbe.768646>.

Emniyet Genel Müdürlüğü (2019). *Türkiye uyuşturucu raporu*. Ankara: EGM Yayınları.

Erdoğan, E., Yentürk, N. Akyüz, A. A., Kurtaran, Y., Yurttagülen, Y. Dursun, K. & Oy, B. (2017). *Being a NEET in Turkey: Determinants and consequences*. Working Paper No. 30 April 2017. http://power2youth.iai.it/system/resources/W1siZiIsIjIwMTcvMDUvMjIvMDI1fMjVfNTZfODcwX3AyeV8zMC5wZGYiXV0/p2y_30.pdf. (Erişim Tarihi: 18.09.2022).

Erikli, S. (2016). Genç yoksulluğunun temel belirleyicileri: Eğitim ve düzgün iş. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(1), 283-302.

ETF (2015). *Young people not in employment, education or training (NEET)*. Torino: ETF.

EUROFOUND (2016). *Exploring the diversity of NEETs*. Lüksemburg: Avrupa Birliği Yayınlar Ofisi.

EUROFOUND (2012). *NEETs young people not in employment, education or training: Characteristics, costs and policy responses in Europe*. Dublin: Avrupa Birliği Yayınlar Ofisi.

EUROSTAT (2021a). *Youth unemployment*. https://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php?title=Youth_unemployment#Definition_of_unemployment_and_youth_unemployment_indicators, (Erişim Tarihi: 11.03.2021).

EUROSTAT (2021b). Severe Material Deprivation by Age and Sex. Data Browser. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ILC_MDDD11__custom_806529/default/bar?lang=en, (Erişim Tarihi: 09.02.2021).

Gündoğan, N. (2001). *Genç işsizliği*. Eskişehir: TC Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Gündoğan, N. (1999). Genç işsizliği ve Avrupa Birliği'ne üye ülkelerde uygulanan genç istihdam politikaları. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Dergisi*, 54(1), 63-79.

Habitat Derneği (2020). *Türkiye'de gençlerin iyi olma hali: Saha araştırması bulguları*. İstanbul: Habitat Derneği Yayınları.

ILO (2020a). *C138-Minimum age convention, 1973 (No.138)*. https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:C138, (Erişim Tarihi: 03.12.2020).

ILO (2020b). *Global employment trends for youth 2020*. Cenevre: ILO.

ILO (2020c). *Global wage report 2020-21: Wages and minimum wages in the time of COVID-19*. Cenevre: ILO Publication.

ILO (2013b). *Youth labour market analysis: A training package on youth labour market information*. İsviçre: ILO.

ILO (2008). *Youth employment: Breaking gender barriers for young women and men*. https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---gender/documents/publication/wcms_097919.pdf, (Erişim Tarihi: 03.01.2021).

İPA Enstitü (2021). *Yerel yönetimler için politika rehberi: Ne eğitimde ne istihdamda olan gençler*. İstanbul: İstanbul Planlama Ajansı-İPA Enstitü, İstatistik Ofisi ve Sosyal Politikalar Merkezi.

İstanbul İstatistik Ofisi (2021). *Ne eğitimde ne istihdamda olan gençler araştırması*. İstanbul: İstanbul İstatistik Ofisi.

İyilikci, O. (2020). *Psikologlar için SPSS ve araştırma desenleri*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Kara, M. & Duruel, M. (2005). Türkiye'de ekonomik büyümenin istihdam yaratamama sorunu. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 0(50), 367-396.

Karabıyık, İ. (2009). Türkiye'de işsizliği doğuran nedenler ve işsizliğin yapısı. *Aksaray Üniversitesi İİBF Dergisi*, 1(2), 181-201.

Kellevezir, I. (2016). *Türkiye'de sürdürülebilir bir insangücü planlaması sistemi için model önerisi*. (Yayınlanmış Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Kılıç, Y. (2014). Türkiye'de ne Eğitimde ne istihdamda ne de yetiştirmede (NEİY) yer alan gençler. *Türk Eğitim Derneği Eğitim ve Bilim Dergisi*. 39(175), 121-135.

Kızmaz, Z. (2003). Ekonomik yapı ve suç: Bazı araştırma bulguları üzerine genel bir değerlendirme. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(2), 279-304.

Kurnaz, I. (2015). İşgücü piyasasında nitelik uyumsuzluğu: Düşük nitelikli işlerde yüksek nitelikli işgücü, *Research Journal of Politics, Economics and Management, 16th Labour Economics and Industrial Relations Congress Special Issue*, 83-121.

Kümbül Güler, B. (2005). İşsizlik ve yarattığı psiko-sosyal sorunların öğrenilmiş çaresizlik bağlamında incelenmesi. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, 55(1), 373-394.

Maguire, S. (2015). NEET, unemployment, inactive or unknown - Why does it matter? *Educational Reserach*, 57(2), 121-132.

Mascherini, M., Salvatore, L., Meierkord, A. & Jungblut, J. M. (2012). *Young people not in employment, education or training: characteristics, costs and*

policy responses in Europe. Lüksemburg: Publications Office of the European Union, <http://dx.doi.org/10.2806/41578>.

Murat, S. & Şahin, L. (2011). *AB uyum sürecinde genç işsizliği*. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayınları.

Mülteciler Derneği (26 Haziran 2021). *Türkiye'deki Suriyeli sayısı Haziran 2021*. <https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/>, (Erişim Tarihi: 28.06.2021).

OECD (2021a). *Youth unemployment rate*. OECD Data. <https://data.oecd.org/unemp/youth-unemployment-rate.htm>, (Erişim Tarihi: 02.02.2021).

OECD (2021b). *PISA IDE*. OECD skills surveys. <https://pisadataexplorer.oecd.org/ide/idepisa/>, (Erişim Tarihi: 30.04.2021).

OECD (2020a). *Youth not in employment, education or training (NEET)*. OECD Data. <https://data.oecd.org/youthinac/youth-not-in-employment-education-or-training-neet.htm>, (Erişim Tarihi: 27.12.2020).

OECD (2020b). *Education at a glance 2020: OECD indicators*. Paris: OECD Publishing.

O'Higgins, N. (1997). The challenge of youth unemployment. *International Social Security Review*, 50(4), 63-93.

Sadler, K., Akister, J. & Burch, S. (2014). Who are the young people who are not in education, employment or training? An application of the risk factors to a rural area in the UK. *International Social Work*, 58(4), 508-520.

Savcı, İ. (2007). Genç işsizliği: Eğitim ve istihdamda sorunlar, çözüm arayışları. *TİSK Akademi*, 2(Özel Sayı1), 87-105.

Sen, A. (2005). Human rights and capabilities. *Journal of Human Development and Capabilities*, 6(2), 151-166.

Sen, A. (1999). The possibility of social choice. *American Economic Association*, 89(3), 349-378.

Susanlı, Z. B. (2016). Understanding the NEET in Turkey, *Eurasian Journal of Economics and Finance*, 4(2), 42-57. doi: 10.15604/ejef.2016.04.02.004.

Taris, T. W. (2002). Unemployment and mental health: A longitudinal perspective. *International Journal of Stress Management*, 9(1), 43-57.

Taş, H. Y. & Bilen, M. (2014). Avrupa Birliği ve Türkiye'de genç işsizliği sorunu ve çözüm önerileri, *HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 3(6), 50-69.

Taşçı, H. M. & Darıcı, B. (2009). Türkiye'de işsizliğin mikro veri ile farklı tanımlar altında, cinsiyet ayrımına göre analizi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 8(28): 139-159

TGSP (2018). *Türkiye'nin gençleri 2018*. <https://tgsp.org.tr/tr/frontend/storage/documents/turkiyenin-gencleri-arastirmasi.pdf> (Erişim Tarihi: 11.12.2020).

TÜİK (17 Mayıs 2022a). *İstatistiklerle gençlik, 2021*. Haber Bülteni. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Genclik-2021-45634#:~:text=T%C3%BCrkiye%20n%C3%BCfusunun%20%15%2C3,971%20bin%20289%20ki%C5%9Fi%20oldu.,> (Erişim Tarihi: 27.10.2022).

TÜİK (23 Mart 2022b). *İşgücü istatistikleri, 2021*. Haber Bülteni. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Isgucu-Istatistikleri-2021-45645>, (Erişim Tarihi: 28.10.2022).

TÜİK (2022c). *Merkezi dağıtım sistemi*. <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?locale=tr> (Erişim Tarihi: 29.10.2022).

TÜİK (10 Mart 2021a). *İşgücü istatistikleri-Ocak 2021*. Haber Bülteni. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Isgucu-Istatistikleri-Ocak-2021-37486>, (Erişim Tarihi: 13.04.2021).

TÜİK (22 Mart 2021b). *İşgücü istatistikleri, 2020*. TÜİK Haber Bülteni. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Isgucu-Istatistikleri-2020-37484>, (Erişim Tarihi: 13.04.2021).

TÜİK (2021c). *Hanehalkı işgücü araştırması hakkında genel açıklama*. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/DownloadFile?p=ihfME2Qic2EPK5IzaqLGI3OsJK5Np4DtUKPjYmxApLZppbEaPo270DahwgeAn4GbPCrykcmUzyRF1VFEasIIaUX8Xac8znxaUIIC7zP1rfM=>, (Erişim Tarihi: 14.04.2021).

TÜİK (2021d). *İstatistik veri portalı*. <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=istihdam-issizlik-ve-ucret-108&dil=1>, (Erişim Tarihi: 22.02.2021).

Yazıcıoğlu, Y. & Erdoğan, S. (2004). *SPSS uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Yeditepe Üniversitesi (2020). *Türkiye geneli gençlik araştırması-MAK danışmanlık işbirliği ile-*. <https://www.makdanismanlik.org/mak-danismanlik-genclik-arastirmasi/>, (Erişim Tarihi: 02.09.2020).

Yentürk, N. & Başlevant, C. (2007). *Gençlik çalışmaları birimi araştırma raporu: Türkiye'de genç işsizliği*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Gençlik Çalışmaları Birimi.

Yüksel, İ. (2003). İşsizliğin psiko-sosyal sonuçlarının incelenmesi (Ankara örneği). *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 4(2), 21-38.